

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΔΡΥΙΔΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ.

Οι αρχαίοι Γαλάται ἔφερον τὸν μονοθεῖσμόν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἀπὸ φόβου μὴ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν τὸ τοῦ πανθεῖσμου μόλυμα, οὐ μόνον δὲν ἐπέτρεπον νὰ ἰδρύνωνται οἰουδήποτε ὄντος ἀφομοιώματ' ἐν δημοσίοις τόποις, ἀλλ' οὐδὲ ναοὺς κατασκεύαζον· ἀπέδιδον δὲ ἐν ὑπαίθρῳ λατρείαν πρὸς τὰ ὑπέρτατον ὄν. Τὰ δὲ κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἐγειρόμενα παρ' αὐτῶν μνημεῖα, ἐσύγκειντο ἐκ πάντῃ ἀκατεργάστων ἢ ἐξ ἡμικατεργασμένων λίθων, καὶ σπανίως φερόντων ἀτελεῖς τινὰς γλυφάς! Τοιαῦτα μνημεῖα ἀπαντῶνται εἰσέτι εἰς διάφορα τῆς Γαλλίας μέρη καὶ ἰδίως ἐν Νορμανδίᾳ, Μαίνῃ, Ἀγγιῳ̄, Τουραίνῃ, Πουατώ, Σιντόγγῃ καὶ Βρετανίᾳ. Διακροῦνται δὲ ὡς ἑφεξῆς·

Α'. Εἰς τοὺς οὕτω λεγομένους μακρολίθους ἤτοι men-hir ἐκ τοῦ men λίθος καὶ hir μακρὸς, οἷτινες λέγονται καὶ reulvan ἐκ τοῦ reul στύλος καὶ van λίθος. Ταῦτα σύγκειντο ἐξ ἀκατεργάστων μακρῶν μονολίθων ὀρθῶν, εἰς εἶδος στύλων ἐστημένων, εἰς μέρος χωριστὸν καὶ μεμονωμένον. Ἐκ τῶν μονολίθων τούτων ὑπάρχει κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μερριέου εἰς ἐν Λοκκαριακέρῃ, ἔχων ὕψος ποδῶν 66. Τινὲς διμῶς τῶν μακρολίθων τούτων φέρουσι καὶ ἐπιγραφὰς, καὶ εἰς ὀλίγους τινὰς ἀπαντῶνται καὶ ἴχνη ἀνθρωπίνων ἀφομοιωμάτων.

Β'. Εἰς τοὺς κυκλολίθους, cromlech, ἐκ τοῦ cromm κυρτός καὶ lech λίθος. Τὰ μνημεῖα ταῦτα σύγκεινται ἐκ πολλῶν κύκλῳ θεμένων μονολίθων, ἀποτελούντων εἶδος κύκλου, ἡμικυκλίου ἢ ἐλλείψεως. Εἰς τινὰ δὲ ἀπαντᾶται καὶ εἰς ἕτερος μονόλιθος, στικμένος ἐν τῷ κέντρῳ. Τοιοῦτου εἶδους μνημεῖα ἀπαντῶνται πολλὰ εἰς Βρετανίαν ἐν τῇ χερσονήσῳ Κερμερβάνου.

Γ'. Εἰς τὰς εὐθυωρίας (alignements, allées καὶ avenues), συγκείμενας ἐκ μακρολίθων ἐστημένων ἀλληλοδιαδόχως κατ' εὐθυγραμμίαν καὶ παραλλήλως. Τὸ σημαντικώτερον τῶν τοιούτων μνημείων σώζεται ἐν Καρουάκῃ τῆς Βρετανίας, συγκείμενον εἰσέτι ἐκ 4000 μακρολίθων ἀποτελούντων 12 παραλλήλους κιονοστοιχίας.

Δ'. Εἰς τοὺς δοκουμένους λίθους (pierres branlantes, pierres folles) ταῦτα σύγκεινται ἐκ δύο ἀκατεργάστων μονολίθων, ἐξ ὧν ὁ εἰς κεῖται ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τεθειμένος εἰς ἰσοζύγιον, κλίμαξ εἰς ἐν μόνον σημεῖον ἐφικτόμενος αὐτοῦ, ὥστε καὶ κατὰ τὴν ἐλαχίστην ἄθνην ταλαντοῦται. Οἱ τοιοῦτοι λίθοι εἶναι σπανιστάτοι, καὶ οἱ ἐν Peggos-Guytesch τῆς Βρετανίας λέγουσιν ὅτι ζυγίζεαι ἄνω τῶν 400,000 χιλιωγράμμων.

Ε'. Εἰς τὰς λιθοτράπεζας dolmen ἐκ τοῦ dol τράπεζα καὶ men λίθος, αἷτινες σύγκεινται ἐκ δύο καθέτων μονολίθων καὶ ἐκ μιᾶς ἐπ' αὐτῶν κειμένης

ἀκατεργάστου πλακῆς, ἐφ' ἧς ἐνίοτε ἀπαντῶνται μικροί τινες αὐλάκας ἢ καὶ ὀπαί. Ἡ ἐν Λοκκαριακέρῃ λιθοτράπεζα γνωστὴ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν table des marchands, εἶναι νεκροσημειὴ διὰ διαφόρων ἀναγλύφων. Αἱ λιθοτράπεζαι αὗται ἀπετέλουν τοὺς βωμοὺς ἢ τὰ θυσιαστήρια τῶν δρυίδων.

ΣΤ'. Εἰς τοὺς προδρόμους ἢ ἀντρα, grottes ἢ roches aux fées, ἀ σύγκεινται ἐκ λίθων ἐστημένων κατὰ σειραν καὶ παραλλήλως, καὶ ἀνωθεν ἐξ ἄλλων ὡσάυτως μεγάλων λίθων κεκαλυμμένων. Τὰ τοιαῦτα μνημεῖα, τὰ ὅποια πιθανῶς ἐχρησίμευσαν ἀντὶ τάφων, ἔχουσι πολλάκις περισσοτέραν τῶν 20 μέτρων ἔκτασιν κατὰ μήκος· τὸ δὲ σημαντικώτερον πάντων τῶν ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει ἐν Βαγιῳ̄.

Ζ'. Εἰς τὰ λεγόμενα ἐπιτύμβια Barrows, Cairns ἢ Galgals. Ταῦτα ἀποτελοῦσιν εἶδος κωνιτομόρφων, ἔσωθεν δὲ κενῶν λοφίσκων ἀνεγερθέντων ἐπὶ τῶν τάφων. Σύγκεινται δὲ οὔτοι ἢ ἐκ χλουμόρφου γῆς ἢ ἐκ χαλίκων, καὶ ἔχουσι συνήθως ἀπὸ 4 μέχρις 100 μέτρων ὕψος. Τὰ σημαντικώτερα πάντων εἰσὶ τὰ ἐν τῷ Τριλεμοντίῳ καὶ Γαβρινίῳ, ὅπου ἀπαντῶνται λίθοι φέροντες διάφορα ἀνάγλυφα, παριστῶντα ὄφεις, γωνίας, ἀρκάγας, κύκλους, γραμμὰς διαφοροτρόπως διατεθειμένας κλ. Τούτων δὲ τῶν σημείων τὴν σημασίαν οὐδὲν ἄλλως μέχρι τούδε γνωρίζομεν.

Η'. Εἰς τὰ ὑψώματα mottes, τὰ ὅποια εἰσὶν ἐντεχνοὶ λόφοι περικεκυκλωμένοι ἐκ τάφων. Ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τούτων ἀπεσύροντο ἐν καιρῷ πολέμου οἱ κάτοικοι ὅτε ἐπλησίαζεν ὁ ἐχθρὸς. Καὶ ταῦτα εἰσὶ τὰ μόνα τῶν Γαλατῶν σωζόμενα στρατιωτικὰ μνημεῖα.

Θ'. Εἰς τοὺς λάκκους, marges, margelles ἢ margelles. ἀ ἀποτελοῦσι λάκκους εἰς σχῆμα κεκομμένου καὶ ἀνεστραμμένου κώνου, ἔχοντες 4 ἕως 8 μέτρων βάθος, καὶ μέχρις 150 μέτρων διάμετρον. Οἱ λάκκοι οὔτοι ἐξ ὧν ἀπαντῶνται πλεῖστοι ἐν Εἰτυριγίᾳ, Ἐλβετίᾳ καὶ Σκωτίᾳ, ἐχρησίμευσαν, φαίνεται, εἴτε εἰς κατοικίας εἴτε ὡς σιροὶ πρὸς ἀποταμίωσιν δολι γυννημάτων.

Ὁ ἐπιθυμῶν ἀκριβεστέρως περὶ τούτων πάντων πληροφορίας παραπέμπεται εἰς τὴν περὶ Δρυϊδισμοῦ ἀξιόλογον διατριβὴν τοῦ I. Ρενναύδου.

Υ. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΠΤΩΧΟΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Δοίγησις ἱστορικὴ (*).

—ooo—

Πτωχοὶ καὶ πλούσιοι! Ὁ θάνατος μόνος ἐξαλείφει τὴν διακρίσιν τῶν ἐπιθέτων τούτων· ὅλοι γινόμεθα

(*) Ἀνήκει εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἱστορικῶν διηγήσεων, αἷτινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς φυλλαδίοις 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245 καὶ 246.

ἴσοι ἐνώπιον αὐτοῦ! Τὴν διάκρισιν ταύτην καὶ τὴν ἰσότητά παρετήρησα εἴπερ ποτὲ ἡμέραν τινὰ τοῦ 1848 ἔτους, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν μνήμην μου. Εἶδον ταυτοχρόνως τὸν ἐλεεινὸν ἄνθρωπον ἐνταῦθα μὲν κείμενον γυμνὸν καὶ λιμώττοντα, ἐκεῖ δὲ πίνοντα νέκταρ ἐντὸς φιάλης χρυσῆς ἐνταῦθα μὲν ἀγωνιῶντα ἕνεκα πλοῦτου καὶ ἡδονῶν, ἐκεῖ δὲ ψυχορραγοῦντα ἕνεκα πενίας καὶ στερήσεων. Καὶ ἕως καὶ οἱ δύο οὗτοι ἄνθρωποι ἐπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ, ἐγεννήθησαν ὑπὸ μητρὸς, ἔλαβον ἐπίσης διανοητικὰς δυνάμεις καὶ ἴσα δικαιώματα.

Ἡ ἱστορία αὐτῶν οὔτε περιπετείας ἔχει οὔτε ἄλλα ἐπεισόδια· προσθέτω μόνον τὰς δύο αὐτῶν εἰκόνας, φρονῶν ὅτι ἡ ἀλήθεια, ἄνευ μάλιστα κοσμημάτων, εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐλύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συμπάθειαν. Πλὴν τούτου, τοιαῦται εἰκόνας εὐρίσκονται συνεχῶς εἰς ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις, ὅπου ἡ ἔλλειψις καὶ ἡ ἀφθονία, ἡ ὑπερβολὴ τῶν ἀπολαύσεων καὶ ἡ ὑπερβολὴ τῶν στερήσεων παρίστανται πλησίον ἀλλήλων.

Ἡ ἀρθρίτις, ἡ μάλιστα αὕτη τῶν πλουσίων, ἡ εἰσδύουσα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὀστά, εἶχεν ἀποξηράνει περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1848 ἔτους τὸν σκελετὸν καὶ καταπίει τὸ αἷμα τοῦ δουκὸς Γ. . . κατατρίβαντος εἰς ἡδονὰς τὴν νεότητά. Οἱ συνεχεῖς καὶ διαρκεῖς πόνου ἐξασθενήσαντες τὸ σῶμα παρῶξινον τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, καὶ τοσοῦτω κατέστησαν εὐερέθιστον, ὥστε ἐξασκάνειεν ὅλους τοὺς περὶ αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ πλὴν τῶν ἡδονῶν ἦτο ἐκδοτός καὶ εἰς τὰ πολιτικά, ἐνθερμὸς τις συζήτησις εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Πατρικίων, ἐδιπλασίασε τὰς ὀδύνας του. Καὶ ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια ἦτο σχεδὸν ἡμιθανής, ἀδυνατῶν νὰ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ κινηθῇ μεσαζῶ τόσου πλοῦτου καὶ τῶσος πολυτελείας.

Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας ἀποπέμψας τὸν τακτικὸν αὐτοῦ ἰατρὸν προσεκάλεσεν ἐμέ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ δοῦξ, κατοικήσας ἄλλοτε εἰς τὰς Ἰνδίας, εἶχεν αὐξήσει δι' ἐπιτυχῶν ἐπιχειρήσεων τὴν πλουσιωτάτην κληρονομίαν τοῦ πατρὸς του, κερδήσας πρὸς τούτοις καὶ κλίσην ἀκράτητον πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν· ἦτο ἀληθὴς τύπος τῆς ἀριστοκρατικῆς ἐκείνης μερίδος τῆς Ἀγγλίας, ἣτις ἔχει μὲν πλοῦτον καὶ ἀλαζονείην καὶ ἀξιώσεις, στερεῖται δὲ φιλελεγεμοσύνης καὶ ἐλευθεριότητος καὶ ἀγαθότητος· ἦτο ὀργίλος, ὀξύχολος, στρυφνός, ὑπερφίλαυτος, ἀνάξιος οὐ μόνον νὰ θυσιάσῃ τι ὑπὲρ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τῶν στενῶν ὁρίων τῆς φιλαυτίας· διό, καὶ τοὶ πλούσιον καὶ ἰσχυρόν, ὅλοι τὸν ἐμίσησαν καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντες. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸν ἰατρὸν αὐτὸν ἀπέπεμψε διὰ λόγους ἀλόγους, ἠσθάνθη δυσχερῆσαι λαθῶν τὴν πρόσκλησίν του.

Ἦτο τότε μὲν Φεβρουάριος· ὁ χειμὼν εἶχε παραταθῆ, ἄνεμος ἔπνεε ψυχρὸς, καὶ χιῶν ἐλεύκαινε τὴν γῆν· ἡ οἰκία τοῦ δουκὸς ἔκειτο εἰς ὄδον ἐκ τῶν ἦτον συχναζομένων τοῦ Λονδίνου, καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς ἔδαφος ἐκάλυπτε πυκνὸν ἔχυσον, ὥστε νὰ μὴ ἀκούε

ται κρότος· ὑπηρετῆται ἰστάμενοι περὶ τῆς οἰκίας ἔλεγον πρὸς τοὺς διαδύτας ὅτι ἠσθάνει ὁ κύριός των, καὶ παρεκάλουν νὰ σιωπῶσι· τὸ φόπτρον τῆς θύρας ἐτυλίσσετο ἐντὸς πανίου, οἱ κώδωνες κατεβιβάσθησαν, καὶ οἱ στρόφιγγες, ἀλειφθέντες μετ' ἐλαίου, ἐγυρίζον ἀψοφητί. Ἐνὶ λόγῳ κτεβλήθη πᾶσα φροντίς ἵνα μὴ παραχθῆ μήτε κἂν πρὸς στιγμὴν ὁ εὐγενὴς ἀσθενής. Τὸ ὄχημά μου ἦλθεν ἀργὰ καὶ ἄνευ κρότου· αἱ θύραι ἠνοιχθήσαν ὡς διὰ βλάβου μαγικῆς· διότι ὑπηρετῆται ἰστάμενοι παρ' αὐτὰς προσερχοῦν μὴ τις κρούσῃ διὰ τοῦ βόπτρου· διπλοὶ τάπητες ἐσκέπαζον τὸ ἔδαφος καὶ τὰς κλίμακας· τὰ ὠρολόγια κατεδικασθήσαν εἰς ἀργίαν, καὶ ἐξωρίσθη μακρὰν τοῦ οἴκηματος πιστὸς σκύλος, ἵνα μὴ ταρατῆ ὑλακτῶν τὸν κύριόν του· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ τοῦ θαλάμου αἱ θύραι ἦσαν κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς ἀκρας ἐνδεδυμέναι διὰ πανίου, ἀντὶ δὲ τῶν ἀφαιρεθέντων σιδηρῶν κλειθρῶν εἶχον ξύλινα, καὶ αὐτὰ συναρμοζόμενα ἐπὶ βελούδου. Ἀσθένεια! θάνατος! πόνου! λύπαι! μὴ εἰσέρχεσθε! ὁ πλοῦτος ἀπαγορεύει τὴν εἴσοδον, πολλαπλασιάζει τὰς προφυλάξεις, καὶ μυριστρόπως ὀπλίζεται καθ' ὕμων.

Ἰππερὲς φορῶν *glacé-ellan* ἠρώτησε τὸ ὄνομά μου· καὶ εἰς τὸ ψιθύρισμά του ἀπεκρίθην δι' ἄλλου ψιθυρίσματος.

— Ἡ Κ. δούκισσα, μοὶ εἶπεν, ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς ἰδῆ πρὶν ἐπισκερθῆτε τὴν ἐξοχότητά του.

— Εἶπέ λοιπὸν ὅτι εἶμαι ἐδῶ.

Καὶ διαβὰς στοᾶν πλήρη ἀγαλμάτων εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμον τῆς δούκισσης ὅπου, τελειωθέντος τοῦ γεύματος, ἔπνεε κατὰ μετὰ τῶν δύο θυγατέρων τῆς· ἦτο δὲ ἐνάτη ὥρα τῆς ἑσπέρας. Νέος τις στρατιωτικὸς, φορῶν κατακόκκινα, ὠμίλει μετὰ τῶν κυριῶν· ἡ δὲ δούκισσα ἦτο κάτωχρος καὶ ἐφαίνετο πάσχουσα.

— Ἰατρέ, μοὶ εἶπε μετὰ τὰς πρώτας εὐγενεῖς φράσεις, φοβοῦμαι μήπως σᾶς δυσχερῆσῃ ἡ πρόσκλησις μου. Ἄν καὶ ἀγρυπνοῦμεν, καὶ βασανίζομεθα ἀδιακόπως διὰ τὸν δοῦκα, τίποτε ὅμως δὲν τὸν εὐχαριστεῖ· ἡ δυστροπία του αὐξάνει τὴν ἀσθενειάν του. Δὲν θὰ πιστεύσετε ἂν σᾶς εἰπῶ ὅτι ὁ μόνος λόγος δι' ὃν παρεκάλεσε τὸν συνάδελφόν σας νὰ μὴ τὸν ἐπισκερθῆ πλεόν εἶναι ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν ἐξέφρασαν, ὅτι τὸν ἐβλάψεν ἡ τελευταία συζήτησις τῆς Ἄνω Βουλῆς.

— Θὰ κἄμω τὸ χρεῖός μου, κυρία δούκισσα· καὶ ἐάν δὲν φανῶ εὐτυχέστερος τοῦ συναδέλφου μου, τοῦλάχιστον δὲν θὰ παραμελήσω τίποτε.

— Ἡ ἐξοχότης του ἀνυπομόνως ζητεῖ τὸν Κ. ἰατρὸν, ἐψιθύρισέ τις ὑπηρετῆς ἰσχνός, μελανομίχην καὶ κεκοιμημένην ἔχων τὴν κεφαλὴν.

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σπεύσατε, εἶπεν ἡ δούκισσα· ἀλλὰ μὴν τύχη καὶ ἀναφέρετε τίποτε ἀγ' ὅσα σᾶς εἶπα· σᾶς παρακαλῶ θερμῶς, ἰατρέ. Ἴσως ἔλθω καὶ ἐγὼ κατόπι· ἀλλὰ καὶ πάλιν σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴν εἰπῆτε τίποτε διαφοροστικὰ θὰ γάσωμεν τὴν ἕσυχίαν μας.

Ἡ ἀσθένεια λοιπὸν ἐνός ἀθρώπου καθ' ὁρίζεται

ὕλακλον οἶκον· δὲν ἐφοβῶντο μόνον τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτήρα του· καὶ τοὶ ψυχόρραγῶν ἦτο ὁ τρόμος ὄλων τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων. Τοιαύτας σκέψεις ἀνεπῆλουν ἐνῶ μὲ ἐδήγει ὁ ὑπερέτης, μᾶλλον φιλοσοφικὰς ἢ ἀρμαζούσας εἰς τὰς περὶ πλοῦτου καὶ ἀριστακρατίας προλήψεις. Ἡ φήμη, διαθρυλλοῦσα τὴν βασιλικὴν σχεδὸν μεγαλοπρέπειαν τοῦ δουκὸς Γ. . . , δὲν ὑπέπεσε βεβαίως εἰς ὑπερβολὰς· ἡ κλίμαξ ἦτο ἐξ ὀρειχάλκου καὶ χρυσοῦ καὶ ἰάσπιδος καὶ ἀλαβάστρου τεχνήντως κατεργασμένων· ἀνθὴ σπάνια εὐωδιάζον ἐντὸς ἀρχαίων γαστρῶν, καὶ πολυτέλεια καὶ φιλοκαλία καὶ κομψότης ἔλαμπον πανταχοῦ. Τὰ παραπετάσματα ἦσαν λεπτοφυέστατα πεποικιλμένα καὶ κεκοσμημένα διὰ πολυτίμων ὑφασμάτων. Ταλαίπωρος ἀνθρωπότης! πόσαι δαπάναι γίνονται ἵνα κρυβῆ ἡ ἀσθένειά σου! πόση ἐπιμέλεια ἵνα λησμονήσῃ ὁ ἐκ δουκῶν ἐκείνος δοῦξ ὅτι δὲν ἦτο θνητός! Τριπλοῦν μεταξωτὸν κωνωπεῖον ἐπερικύκλου τὴν κλίνην του, καὶ χρυσοῦς ἀετὸς περικόμψως ἱπτάμενος ἐκράτει ἀνωθεν αὐτό. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀγγεῖα ἐν οἷς τὰ φάρμακα, ἦσαν ἐκ πολυτίμου ὕλης· τὰ θρανία ἦσαν πλουσιώτατα καὶ λεπτοεργῆ, καὶ γραφαὶ ἐξάίσια ἐπὶ τῶν ὕλων συνεχέρων τὸ φῶς τῆς λυχνίας. Ποτέ, οὔτε εἰς ἡγεμόνων οἰκίαν δὲν εἶδον τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον εὐτρεπισμόν, σκοποῦντα νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἰδέαν τῆς σαθρότητος τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὴν κλίνην ταύτην ὅπου ἄγγελος χρυσοπτερός ἔπρεπε ν' ἀναπαύεται, ὅποιον ὄν κεῖται; Ἄς πλησιάσωμεν. Τὸ ἐξ ἐθένου καὶ ὀστοῦ ἐλέφαντος θρανίον μου ἐγγίξει τοὺς χρυσοῦφάντους θυσάνους, καὶ μόλις διακρίνω τὸν κύριον τοῦ τόσο πλούτου, βεθυθισμένον ἐντὸς μαλακωτάτης καὶ χρυσοπαρύφου στρωμνῆς. Ἀλλ' ἰδοὺ κινεῖται, καὶ πλησίον σινδόνης, λευκοτέρας καὶ τῆς μετάξης, βλέπω πρόσωπον ἔπρον, ἐλαιώδες, πλήρες ρυτίδων, μικρὰν κάτισχον κεφαλὴν γωνίας ἔχουσαν ὀστεώδεις καὶ ὀξείας, ὀρθαλμοὺς ὀξυθερκεῖς, περιέργους, μαντεύοντας μᾶλλον ἢ παρατηροῦντας τὰ ἀντικείμενα, καὶ χεῖρα ὁμοίαν σκελετοῦ, κρατοῦσαν κεντητὸν ῥινόμακτρον διαφανές, καὶ σφογγίζουσαν τὸν ἰδρῶτα τοῦ ἐπιθανάτου ἐκείνου μετώπου. Παρ' ὀλίγον νὰ ἀποχωρήσω, τόσῃ ἡσθάνθην φρίκην συγκρίνας τὴν ἀθλιότητα ἐκείνου πρὸς τὴν ἄλλην μεγαλοπρέπειαν.

Ὁ εὐγενὴς δοῦξ ἀφῆκε μακρὰν φωνήν, καὶ σπασμὸς συνετάραξε τὸ νευρικὸν αὐτοῦ σύστημα· τὰ ἄρθρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν του ἔτριξαν, καὶ ἡ φυσιγνωμία του κατέστη φρικωδεστέρα· ὡμοίαζε (καὶ σημειωτέον ὅτι οὔτε εἰρωνεύομαι οὔτε ὑπερβολὴν λέγω), γέροντα πύθηκα ἀπυγχοιζόμενον. Ὁ παροξυσμὸς καὶ αἱ ὀξείαι φωναὶ τοῦ πάσχοντος διήρκεσαν πολλὴν ὥραν. Ἐπὶ τέλος δὲ μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον· ἡ φωνὴ του ἦτο τραχεῖα, στρυφνὴ καὶ ἀπότομος· ὡμίλει διακόπτων συνεχῶς τὸν λόγον, ἀναπνέων μεταξὺ δύο λέξεων καὶ συνοφρυσσόμενος.

— Εἰδέτε τὴν δοῦκισσαν; τὴν ὁμιλήσατε; . . . ἰατρέ, ἐμείνατε κάτω; . . . τοῦλάχιστον, . . . τοῦλάχιστον . . . πέντε λεπτά . . .

Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην νεύσας εὐσεβῶς τὴν κωνωπὴν. Καὶ αὐτὸς ἐπανελάθει·

— Ἐγὼ . . . νομίζω τοῦλάχιστον . . . ἐγὼ σὰς παρεκάλεσα νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε . . . ἰατρέ . . . ἡ δοῦκισσα δὲν ἔπρεπε . . .

— Θὰ μὲ συγχωρήσετε βεβαίως, ἐξοχώτατε.

Ἀλλ' αὐτὸς ὑπολαβὼν μετὰ πολλῆς πικρίας·

— Ναι, εἶπε, σὰς διηγήθησαν . . . τὴν ἱστορίαν τοῦ ἄλλου ἰατροῦ. . . ἔ! . . . σὰς τὰ διηγήθησαν ὅλα . . . Κατὰ τῶντι θὰ τὰ εἶπεν ἡ δοῦκισσα. . . . Μὲ κάμετε τὴν χάριν . . . νὰ μὲ τὰ εἰπῆτε;

— Μὲ εἶπε μόνον, ἐξοχώτατε, ὅτι ὁ συνάδελφός μου ἔπαυσε νὰ σὰς ἐπισκέπτεται . . .

Ἐκεῖνος δὲ ἐπανελάθει γελῶν καὶ σεσηρός·

— Ἐπαυσε νὲ μ' ἐπισκέπτεται! . . . τῶντι!

Ἀλλ' ἐγὼ θλιβόμενος διὰ τὴν τῶσπιν πικρίαν, ἐπροσπάθησα νὰ τρέψω τὸν λόγον πρὸς ἄλλο χαριέστερον ἀντικείμενον.

— Νὰ λάβω τὸ θάρρος νὰ σὰς ἐρωτήσω, ἐξοχώτατε, ἐὰν πάσχετε τώρα;

— Ναι . . . χαμπλὰ εἰς τὸν στόμαχον αἰσθάνομαι ψῆχος, ὡς νὰ ἦτον πάγος.

Καὶ μετὰ τινὰ ὥραν ἐξετάσεως ἐγγίσας τὴν χεῖρά του παρετήρησα ὅτι μέγαν ἔτρεχε κίνδυνον· ὅθεν ἐφρόντισα διὰ περιφράσεων νὰ τὸν πείσω ὅτι ἡ θέσις του ἦτο δυσάρεστος· ἀλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο ὅτι δὲν μ' ἐνόει. Ἐπειδὴ δὲ ἐγίνωσκον ὅτι εἶχεν ἱατρικὰς τινὰς γνώσεις, ἀνέφερα ποῖα ἱατρικὰ ἐμελλον νὰ παραγγείλω, ὅπως ἐννοήσῃ τὸν κίνδυνον· αὐτὸς ὅμως στραφείς ἀποτόμως πρὸς ἐμέ·

— Πρὸ πάντων, εἶπε, δὲν θέλω βρωμερὰ ἱατρικὰ, ὡς τὰ τοῦ ἰατροῦ. . .

— Ἡ ἐξοχότης σας ἐννοεῖ κάλλιστα ὅτι δὲν πρέπει νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν τῆς χάριν προσκαιροῦ ἀηδίας.

— Προσκαίρου ἀηδίας! Δὲν θὰ συγχωρήσω νὰ μὲ φαρμακεύσετε ὡς ὁ ἀγροῖος συνάδελφός σας.

— Καὶ τί σὰς εἶδιδε;

— Τὰ βρωμερώτερα ἱατρικὰ τοῦ κόσμου. Καὶ τοῦ σκοροῦδου ἡ ἀποφορὰ ἦτον μυρωδία ἐμπροσθέντων. . . ἤθελε νὰ μὲ φονεύσῃ . . . νὰ μὲ φονεύσῃ. . .

— Συγχωρήσατέ με . . .

— Ἦθελε σὰς λέγω νὰ μὲ φονεύσῃ. . . Ἵπεργεώθην νὰ περάσω δύο ἡμέρας τυλιγμένος μὲ μίαν φλανέλλαν βουτηγμένην εἰς κολόνιαν καὶ μύσχον. . . Ὁ κακοῦργος!

— Ἐὰν ἐγκρίνετε διατάξετε τὸν ὑπρέτην σα νὰ μὲ δείξῃ τὰ ἱατρικὰ.

Καὶ μὲ ἔφεραν σκευασίαν σιλφίου καὶ μύσχου· ἀρα ὁ πρὸ ἐμοῦ ἰατρός εθεώρει τὴν νόσον ὅπως καὶ ἐγὼ.

— Ἡ ἐξοχότης σας ἔ' ἀπορήσει βεβαίως διὰ τὴν τόλμην μου, ἀλλ' ἴσως. . .

— Ἴσως; ἀνέκραξεν ἀνεγείρας ἀγωνιῶν τὴν κεφαλὴν.

— Ἴσως ἀνγκασθῶ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν αὐτὴν θεραπείαν.

— Ὁ διάβολος νὰ μ' ἐπάρῃ ἐὰν τὸ συγχωρήσω. . .

Ἀκαθάρτοι! . . . γαιδάροι! . . . ἐψιθύρισε ὁ εὐγενὴς ἀσθενής, οὔτε τὸ συνταγολόγιον δὲν γνωρίζουν. . .

— Οὔτε ἀμμωνιακὸν ἄλας, ἢ τοῦλάχιστον κάμφοραν δὲν δέχεται ἡ ἐξοχότης σας;

— Διαβολοϊατρικά! . . .

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ἰατρευθῆτε· αὐτὰ δὲ μόνον τὰ ἰατρικά. . .

— Ἐγὼ ὅμως γνωρίζω καλλίτερα· ὁ ἀνεψιός μου μ' ἔστειλεν ἓν κομμάτι ἀγριοχοίρου λαμπρόν· αὐτὸ νὰ μὲ φέρουν.

— Δὲν συγκατατίθεμαι, ἐξοχώτατε· διότι τὸ εἶδος τοῦτο σὰς βλάπτει τρομερά.

— Παραμύθια!

— Ἡ θέσις σας . . . δὲν τὸ κρύπτω, εἶναι κρίσιμος.

— Ναί, κρίσιμος! . . . τὸ πιστεύετε; . . . Hrrr. . . Ὁ ἐντιμὸς προκάτοχός σας, τὰ αὐτὰ μ' ἔλεγε πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν.

— Καὶ σὰς ἔλεγεν ὀρθά· ὁ κίνδυνος μάλιστα πύξηνεν ἔκτοτε.

— Διάβουλε! . . . λοιπὸν τὸ πρᾶγμα εἶναι σπουδαῖον. . . Δὲν μὲ λέγετε τί νέα συμπτώματα σὰς φαίνονται τόσο τρομερά;

— Αὐτὸ τὸ ψῦχος τὸ ὑποῖον αἰσθάνεσθε εἰς τὸν στόμαχον, εἶναι τὸ χειρότερον ὄλων τῶν συμπτωμάτων. Ἡ ἀρθρῆτις ἀναβαίνει, θὰ προσβάλη τὰ ζωτικὰ ὄργανα, καὶ σὰς συμβουλεύω. . .

— Ἀνοησίου! . . . τὸ ψῦχος ἐπέρασαν, . . . ἦτον ἀπλοῦς νευρικός ἐρεθισμός. . . σχεδὸν τίποτε. . . Ἐξ ἐναντίας εἶμαι τώρα κάλλιστα. Μόνον πολὺ ὤμιλησα. . . Μ' ἐκάμετε νὰ ὁμιλήσω μ' ἐκουράστε.

— Ἀναπαυθῆτε.

— Πέτρε! . . . δός με ρακί.

Ὁ ὑπηρετὸς μὲ ἤρώτησε διὰ τοῦ βλέμματός.

— Ρακί, σὲ λέγω.

Ἐπειδὴ δὲ ἐσιώπων ὁ ὑπηρετὸς ἔφερε τὸ ποτόν, τὸ ὅποιον ὁ ἀσθενὴς ἐρρόφησε διὰ μιᾶς, ζήτησας καὶ δεύτερον.

— Σὰς ἐξορκίζω νὰ μὴν πίστε ἀλλο.

— Τὸ θέλω, τὸ θέλω!

Ἰδρὼς ψυχρὸς ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν του· τὰ χεῖλη του συνεστάλησαν, καὶ ἐτανύσθησαν τὰ μέλη του.

— Πέτρε! Πέτρε! κατηραμένε!

Ὁ εὐγενὴς δούξ δὲν ἔζη πλέον.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ἀλαζὼν δούξ, ὁ κληρονόμος ἀρχαίων τιμαριωτῶν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα, ῥοφῶν αἰνόπνευμα, βλασφημιῶν, ἀποτροπιαζόμενος ὄλους καὶ παρ' ὄλων μιτουόμενος. Ἐγὼ δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἴδια περίλυπος, καὶ ἀηδῖαν μάλιστα αἰσθανόμενος δι' ὅσα εἶδον, εἶρον τὴν σύζυγόν μου καθημένην παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ ἐνδακρυν. Ἐρωτήσας δὲ διατί ἐκλαίειν, ἔμαθον ὅτι ἡ ὑπηρετὸς διηγήθη πρὸς αὐτὴν ὅτι ἀπαρὸς τις γυνή, ζῶσα ἐκ τῶν ἰδρώτων της, ἔπεσεν ἀρρώστος ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος, καὶ ἔστερεῖτο καὶ τοῦ ἐπιουσίου.

— Ἰπαγε σὲ παρακαλῶ, μοὶ εἶπεν ἡ Ἐμιλία, νὰ ἰδῆς τὴν δυστυχῆ ἐκείνην· ἰδοὺ εἶσαι ἑτοιμὸς ἂν

καὶ κατοικεῖ μακρὰν, εἶμαι ὅμως βεβαία ὅτι συμμερίζεσαι τὴν γνώμην μου.

Μαθὼν παρὰ τῆς ὑπὸ ἐτίδος ὅτι ἡ πτωχὴ ἐκείνη κατώκει εἰς τὸ δυσωδέτερον μέρος τῆς πόλεως, εἰς Saints - Gilles, κατέβην, ἀλλὰ τόσο ἦτον τὸ ψῦχος ὥστε ἠναγκάσθην νὰ ἀναβῶ πάλιν, ἵνα περιτυλίξω τὸ πρόσωπον διὰ διπλοῦ μανδυλίου. Ἡ δὲ Ἐμιλία ῥίψασα εἰς τὸ βαλάντιόν μου ὅσα νομίσματα εἶχε πρόχειρα, εἶπεν·

— Ἐννοεῖς ποῦ ἐπιθυμῶ νὰ δοθῶν.

Ἐγὼ δὲ εὐχαρίστησα τὸν Θεὸν ὅτι μοὶ ἔδωκε σύντροπον τόσο φιλελεήμονα καὶ φιλεύσπλαγγνον. Ἡ εὐσπλαγγνία τόσο καλλωπίζει τὰς γυναῖκας!

Βαδίζων μετὰ ταχύτητος ἔφθασα μετ' ὀλίγον εἰς λαβύρινθον ὁδῶν στενῶν καὶ σκοτεινῶν, ὅπου ἐπικρατεῖ ἀνυπόφορος δυσωδία καὶ ὅπου βασιλεύουσι τὸ ἀμάρτημα, ἡ πενία καὶ ἡ θλίψις· οὐδὲ ψυχὴ γεννητὴ καθ' ὁδόν! Μόλις διὰ τῆς πυκνῆς καὶ καταψυγμένης ἁμίχλης διακρίνετο τὸ ἀμαυρὸν φῶς τῶν φανῶν. Ἐπειδὴ δὲ συμβαίνουσι κλοπαὶ συχναὶ κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἠσθανόμην ἀνησυχίαν. Ἀκούσας εὐτυχῶς τὸν νυκτοφύλακα κράζοντα πλησίον μου· «τὰ μεσάνυκτα ἐπέρασαν· ψύχρα! νύκτα σκοτεινὴ!» τὸν ἠρώτησα·

— Ἡξεύρετε ποῦ κατοικεῖ ἡ ὀνομαζομένη Ἰρδλ;

Ὁ δὲ νυκτοφύλαξ, οἰνοβαρὴς καὶ κλονούμενος, ἀποθέσας κατὰ γῆς τὸν φανὸν μὲ ἠτένισε· καὶ ἀφοῦ ἐπίσθη ὅτι δὲν ἦμην κλέπτης, ἀπεκρίθη·

— Ἄ, κύριέ μου, οἱ Ἰρδλ! ἔλεεινοὶ ἄνθρωποι· οὔτε λεπτὸν δὲν ἔχουν.

— Τὸ ἡξεύρω, εἶναι πτωχοί.

— Καὶ τόσο ὥστε κλέπτουν ἐνίοτε. Ἐχθὲς συνέλαβα ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς, τὸν πρωτότοκον Θωμᾶν. Θὰ τὸν στείλουν εἰς Botany - bey· ὅλοι οἱ τοιοῦτοι ἐκεῖ κατασταλάζουν.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὐτῆ εἰδήσις δὲν μοὶ πολυήρσα.

— Δεῖξά με ποῦ κἀθηνται.

— Ἀπ' ἐδῶ, κύριε· ἀλλὰ προσέχετε τὸ βαλάντιόν σας.

Καὶ ἠκολούθησα τὸν φύλακα. Ὁ φανὸς του μόλις ἐφώτιζε τὸ ἀνώμαλον ἔδαφος μιᾶς ἐκ τῶν δυσωδῶν ἐκείνων ὁδῶν, αἵτινες ἀτιμάζουσιν ὅλας τὰς πλουσίας μητροπόλεις.

Ἡ οἰκία πρὸ τῆς ὁποίας ἐστάθην δὲν εἶχε θύραν. Διελθὼν διόδον στενὴν καὶ βυρβορώδη, ἀνέβην δύο βαθμίδας συσθλωμένης, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ κτυπήσω τὴν κεφαλὴν εἰς θύραν, τὴν ὁποίαν ἐκρουσεν ἀλλεπαλλήλως ὁ νυκτοφύλαξ διὰ τῆς ἐπισήμου ράβδου του.

— Ἐ! σηκωθῆτε! σὰς ζητοῦν· κάμει ψύχρα, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σὰς περιμένωμεν.

Μετὰ ταῦτα μετριάσας τὴν φωνήν, τῆς ὁποίας ἡ τραχύτης συνετάραξε πρὸ μικροῦ ὀλόκληρον τὴν οἰκίαν, ἐψιθύρισε ταῦτα·

— Ἐλπίζω, καλέ μου κύριε, ὅτι δὲν θὰ μὲ λησμονήσετε· ὁ καιρὸς εἶναι τόσο κακός, καὶ τόσο μεγάλη ἡ ψύχρα· θὰ πῶ εἰς υἰεῖαν σας.

Καὶ δαὺς τινὰ νομίσματα πρὸς τὸν ἀφιλοκερδῆ ἐκείνον λειτουργὸν τῆς δικαιοσύνης, ἐπερίμενα νὰ ἀνοίξωσιν.

— Εὐχαριστῶ. ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ νυκτοφύλαξ ἀναχωρῶν· προσέχετε ὅμως, διότι τὰ μέρη αὐτὰ δὲν εἶναι ἀσφαλῆ.

Ὁμολογῶ ὅτι ἀκούων τὸν ὑπόκωρον κρότον τῶν σιδηροτεύκτων σανδαλίων του, ἀνέφριττον· καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἠσθάνομην ὕψην νὰ ἀναχωρήσω καὶ ἐγὼ· ἀλλ' ἡ θύρα ἠνοίχθη ἐν τῷ σκότει, καὶ γυναικεῖα φωνή, ἱρλανδικὸν καὶ τραχὺν ἔχουσα τὸν τόνον ἠρώτησε·

— Ποῦς εἶναι;

— Ἰατρός, ἀπεκρίθη. Δὲν ἔχετε ἐδῶ κανένα ἄρρωστον; Ἡ Βέτου Τζόν, ὑπέρτις τῆς γυναικὸς μου μὲ τὸ εἶπε.

Τότε ἡ θύρα ἠνοίχθη ὀλόκληρος καὶ εἰσῆλθον.

Ἴσως πλούσιοι, ἐντρυφῶντες μεταξὺ πολυτελείας καὶ ἀφθονίας, καταδικάσωσι τὴν περιγραφήν μου ὡς ἀπίθανον, καὶ μὲ μεμφθῶσιν ὡς μεταχειριζόμενον ἀποτρόπαια χρώματα. Καὶ ὅμως ἄς μάθωσιν ὅτι οὐ μόνον καταδεικνύω τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀδυνατῶ νὰ καταδείξω ἀκριβῶς αὐτὴν ὅπως τὴν εἶδον· ἄς μάθωσιν ὅτι ἡ ἐνδεια τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς μεγαλοπόλεις ὑπερβαίνει πάντα ὄρον, καὶ αὐτῆς τῆς φαντασίας τὰ ἀναπλάσματα.

— Περιμείνατε ὀλίγον, εἶπεν ἡ αὐτὴ φωνή, ἕως οὐ ἀνάψω φῶς.

Καὶ μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἀμυδρὸν φῶς, καὶ εἶδον γυναικὰ ὑψηλὴν, ὀστεώδη καὶ κάτισχνον, κρατοῦσαν κηρίον ἐμπεπηγμένον εἰς φιάλην. Μόλις ἔρριψα τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀποτρόπαιον ἐκείνο πρόσωπον, τοὺς ἑτεροπλανεῖς ὀφθαλμούς, τὴν ἀτακτον κόμην, τὰ βράκκη, καὶ πνοὴ ἀνέμου, ἐκτοξεύσασα εἰς τὸ μέσον τοῦ κοιτῶνος τὰ λείψανα τοῦ συντετριμμένου παραθύρου, ἔσβησε τὸ φῶς. Ὅσμη νοσερά, ἀναθυμιάσις ταλαιπωρίας καὶ κκουχίας ἀνεδίδετο μεταξὺ τοῦ ψηλαφρητοῦ ἐκείνου σκότους.

— Παρακαλῶ, κύριε, εἶπεν ἡ γυνή, νὰ μὴ σαλεύσετε· διότι θὰ πατήσετε τὰ μικρὰ τὰ ὅποια κοιμῶνται.

Ἐμμεῖνα λοιπὸν ὅπου εὑρέθην διὰ τὸν φόβον μὴ πατήσω τὰ μικρὰ. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ γυνὴ πλησιάσασα εἰς τινὰ γωνίαν ἠγωνίζετο ν' ἀνάψῃ τὸ φῶς φυσῶσα δύο ἢ τρεῖς ἀνθρακας μόλις κοκκινίζοντας· τὸ κηρίον ἔπεσε, καὶ δὲν ἀφῆκε οὐδεμίαν ἐλπίδα νὰ ἴδωμεν.

— Ἀλλοίμονον! ἀνέκραξεν, ἀπελπισία, καὶ δὲν ἔχομεν αὐτὴ ἐν λεπτὸν διὰ ν' ἀγοράσωμεν κηρίον.

— Ἰδοῦ, εἶπον· καὶ ἔδωκα πρὸς αὐτὴν σελίνιον.

— Εὐχαριστῶ, ἐξοχώτατε. Σαλλύ, Σαλλύ, σῆκω γρήγορα.

Καὶ ἤκουσα τρίξαν ἄχυρον, καὶ φωνὴ τραχεῖα, ἐξεληθῶσα ἐκ τινος γωνίας, ἐστέναζεν ὡς θύρα γυρίζουσα περὶ ἐσκιριασμένους στράφιγγας.

— Τί θέλεις;

— Σῆκω, καὶ πήγαινε ν' ἀγοράσῃς κηρίον· ἰδοῦ ἐν σελίνι.

— Δὲν εἶναι καλῆτερα, μάννα, ν' ἀγοράσωμεν ψωμί;

— Ἐὰν τὸ συγχωρῇ ὁ κύριος ἰατρός, διότι τὸ σελίνι εἶναι ἐδικόν του.

— Μάλιστα, μάλιστα, ἀπεκρίθη· ἀγοράσετε ὅ,τι θέλετε.

Ὁ τόνος τῆς ἀποκρίσεως τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν θυγατέρα της συνεκίνησε τὴν καρδίαν μου. Ὅτε δὲ ἤκουσε τί εἶπον, ἡ φωνὴ της ἠλλοιώθη, καὶ περιχαρῶς ἀνέκραξε· — Σαλλύ, ἀγόρασε καὶ ψωμί, ὁ κύριος τὸ συγχωρεῖ.

— Ψωμί! ψωμί! ἀνεφώνησε τὸ ταλαιπῶρον παιδίον.

Σκια τῆς ἀόριστος ἐσηκώθη καὶ ὤρμησεν ἐκτὸς τοῦ θαλάμου, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ μὲ ρίψῃ κατὰ γῆς. Καὶ ἤκουσα τὰ ἀλλεπάλληλα βήματά της ἐρμηνεύοντα καθαρῶς, πόσον σπουδαίαν ἐθεώρει ἡ δυστυχὴ· ἐκείνη κόρη τὴν ἀγορὰν τοῦ ἄρτου.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, εἶπεν ἡ μήτηρ, δὲν ἔχω θρανίον νὰ σὰς προσφέρω. Εἴμεθα τόσοι πτωχοί! Ἐχομεν μόνον ἓνα κουτί ἐκεῖ· καὶ ἐὰν ἀγαπάτε σὰς ὁδηγῶ· θὰ καθήσετε ἕως οὐ φέρῃ κηρίον ἡ Σαλλύ.

— Κάθηναι ὅπου θέλεις.

Καὶ καθήσας ἐπὶ τοῦ κουτίου, ἤρχισα νὰ ἐρωτῶ περὶ τῶν ἀσθενῶν· ἀλλὰ κλαυθμηρισμοὶ ἠχῆσαντες ἐκεῖ πλησίον μὲ ἀντέκοψαν.

— Σιώπα, σιώπα, εἶπεν ἡ μήτηρ, θὰ ἐξυπνίσῃς τὸν πατέρα σου.

— Κρυόνω πολὺ, μάννα μου.

Καὶ ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς· πρὸς τὸ παράθυρον, ὑπὸ τὸ ὅποιον ἐφαίνετο κείμενον τὸ παιδίον· ὁ θάλαμος ἦτο ψυχρότερος καὶ τῆς ὁδοῦ. Ὁ ἀνεμὸς εἰσέρχετο σφοδρῶς διὰ τῶν συντετριμμένων ὑέλων, καὶ ὡς χιῶν ἐπέπιπεν ἐφ' ἡμᾶς. Τὸ ταλαιπῶρον παιδίον, ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς μητρός ἐπιώπησεν· ἀλλ' ἤκουσα συγκρουομένους τοὺς ὀδόντας του, καὶ τὰς χεῖράς του παρατριβομένας μετὰ ζωηρότητος.

— Ὅλην τὴν ἡμέραν σήμερον, κύριε, δὲν ἐφάγαμεν τίποτε.

— Καὶ πόσοι εἰσθε; ἠρώτησα.

— Θεέ μου! τὸ μικρὸν καὶ ὁ πατήρ του· ἰδοῦ ὄλοι. Ἡ Σαλλύ ὑπῆγε ν' ἀγοράσῃ κηρί καὶ ψωμί. Ἡ Βόβυ ζητεῖ εἰς τὸν δρόμον· τὸν Τιμ συνέλαβε χθὲς ἡ ἀστυνομία καὶ θὰ τὸν στείλῃ εἰς Botany-bay. Ἄδικος ἀπόφασις... ἄς μὴν ἐξυπνίσω τὸν ἄνδρα μου.

— Εἶναι ἄρρωστος;

— Ἀσθματικός, κύριε. Ὁ ταλαιπῶρος, πῶς ὑποφέρει! ὁ Θεὸς νὰ τὸν εὐσπλαγγισθῇ. Ἰδοῦ μία ὄρα ἀφοῦ κοιμᾶται· πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχεν ἀναπαυθῆ τίσον. Ἰδέτε τὸ μικρὸν τὸ ὅποιον τὸ ἔχει εἰς τὴν ἀγκάλην του· δὲν ἠσυχάζει, καὶ ὅμως αὐτὸς δὲν ἐξυπνᾷ. Αὐτὸ εἶναι τὸ τελευταῖον παιδί μου, κύριε, τὸ ὅποιον βυζάνω· πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν δὲν ἔχω πλέον γάλα· τὸ ταλαιπῶρον! Δὲν ἦτον καλῆτερα νὰ μὴν ἤρχετο εἰς τὸν κόσμον;

Ἐν τοσοῦτῳ ἤκουσαμεν κρότον, καὶ εἶδομεν τὴν Σαλλὴν κρατοῦσαν κηρίον ἀνημμένον καὶ προφυλάτ-

τουςαν τὴν φλόγα διὰ τῆς χειρὸς κατὰ τοῦ ἀνέμου. Τότε εἶδον ἄλλην τὴν ἀπὸ τῆς ἀποτρόπαιον ὄψιν τοῦ δωματίου ἐκεῖνου. Ὅμοια σκηνή! ὁποῖον καταγώγιον! οὔτε νὰ σταθῇ τις ὀρθὸς ἐδύνατο εἰς τὸ ὑπερῶον ἐκεῖνο! Οὔτε εἰς ἕλος ἦτο ἀκέραιος, οὔτε κλίνη, οὔτε τράπεζα, οὔτε θρανίον, οὔτε προσκεφάλαιον, οὔτε στρώμα· ὅλα τὰ εἶχε πωλήσει ὁ οἰκοδεσπότης ἵνα λάβῃ τὸ ἐνοίκιον. Εἰς τὰ περὶ θύρα, τὰς τρύπας, τὰς ἀπείρους χαραγμὰς εἶχον χύσει παλαιόχαρτα καὶ ῥάκη· ὀλίγον ἄχυρον ἐσκορπισμένον κατὰ γῆς, ἐχρησίμευεν ἀντὶ στρώματος εἰς ὄλην τὴν οἰκογένειαν. Καὶ ἐγὼ ἔτρεμον ὑπὸ ψύχους καὶ φρίκης. Πρὸ μικροῦ εἶδον βαθύπλουτον ἐκπνεύσαντα μεταξὺ χρυσοῦ καὶ μετάλλης, καὶ ἀποβάλλοντα δι' ἀλαζονείαν καὶ αὐτῆς τῆς ἰατρικῆς τὴν βοήθειαν· ἰδοὺ δὲ μετὰ μικρὸν ἐγὼ εἰς τὸν ἀντίθετον πόλον τῆς κοινωνικῆς ὑπάρξεως. Τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ τοιαύτην ἔνδειαν;

Ἡ γυνὴ μεθ' ἧς ὠμίλου ἐφόρει δυσώδη ῥάκη· τὸ σῶμά της ὄλον ἔτρεψε, καὶ πόνος καὶ ὀδύνη ἐφαίνοντο εἰς τὸ πρόσωπόν της· παιδίον ἡμίγυμον ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ ὀστεώδους στήθους της. Ἡ κόρη της λαλλῶν, κλίνουσα τὴν κεφαλὴν καὶ αἰσχυρομένη ὅτι τὴν ἐβλέπον, ἦτο δυσειδής· καὶ βρωμερὰ ὅσον καὶ ἡ μήτηρ. Ἐπρεπε νὰ τὴν ἰδῆτε καθημένην εἰς τὴν γωνίαν, καὶ ὡς λαμίαν καταβροχθίζουσαν τὸ ἀγορασθὲν ψωμίον, τὸ ὁποῖον ἄλλο παιδίον ὀλόγυμον ἐπροσπάθει ν' ἀρπάσῃ. Ὁ δὲ ταλαίπωρος πατήρ καθήμενος παρὰ τὴν γωνίαν, τὴν ῥάχιν στηρίζων ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ τοὺς πόδας ἔχων τεταμένους ἐφαίνετο κομώμενος ὑπὸν βαθύν. Οὔτε ἡ πνοή του ἤκούετο· μικρὸν δὲ παιδίον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκράτει πλέον, ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ τραχήλου του· τὸ ἔνδυμα τοῦ πατρὸς οὔτε ὁ τελευταῖος τῶν ἐπαιτῶν δὲν φέρει, τὴν δὲ κεφαλὴν του ἐκάλυπτε πῖλος ἐκ παλαιῦ χαρτίου.

Ἡ θεὰ ἐκεῖνη μὲ κατατάραξεν ὄλον, οἶκτος δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν μου. Ὁ σύζυγος τῆς Γρόδλ, ὅπως αὐτὴ μὲ εἶπεν, ἦτο λεπτοουργός, καὶ δι' ἔλλειψιν ἐργασίας, συγχρόνως δὲ καὶ ἕνεκα τοῦ ἀσθματός, κατήντησεν εἰς τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην κατάστασιν. Ὁ πρωτότοκος υἱὸς Τίμ, κατηγορηθεὶς ἐπὶ κλοπῆ, ἂν καὶ ἀδίκως ὡς ἔλεγεν ἡ μήτηρ, ἐφυλακίσθη· καὶ διὰ νὰ πληρώσῃ δικηγόρον οἱ γονεῖς του κατεδίκασαν ἑαυτοὺς εἰς νηστείαν!

— Δυστυχεῖς ἡμεῖς! ἀνεσώθησε τὸ μικρὸν αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐναγκαλίζεται τὸν πατέρα του πάσχει κοκκινάδαν, μεταδοθεῖσαν καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν του, ὁ ὁποῖος τώρα λείπει.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐπροσπάθει νὰ πνίξῃ τοὺς ὀλολυγμούς της ἵνα μὴ ἐξυπνίσῃ τὸν σύζυγόν της. Ἐγὼ δὲ παρατηρήσας ὅτι τὸ μικρὸν παιδίον συνετάραξτετο περὶ τὸν τραχήλον τοῦ πατρὸς·

— Διὰ τί ἀνησυχεῖ τόσον; ἤρπτησα.

— Διὰ τί ἀνησυχεῖ; διότι κρύνει καὶ πεινᾷ, κύριέ μου· ἀμποτε νὰ ἀπεθνήσκωμεν ὅλοι!

Ἐν τῷ μεταξύ ταῦτῃ ἤκούσαμεν κρότον ποδῶν γυμνῶν καὶ κλαυθμόν.

— Θεέ μου, ἀνέκραξεν ἡ γυνή, εἶναι ὁ Βόβυς τὸν ὁποῖον ἐστείλαμεν νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνην· τί νὰ ἔχη ἄρ' ἄγε;

Καὶ ὀρμήσασα πρὸς τὴν θύραν τὴν ἤνοιξε, καὶ εἰσήγαγε τὸν υἱὸν τῆς καθημαγμένον καὶ ριγούντα, κρατοῦντα διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς τὰ ῥάκη του, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τὴν παρειὰν του. Ὅτε μὲ εἶδεν ὠπισθοδρομήτην ὀλίγον· ἐπειτα δὲ ἐγχειρίσας πρὸς τὴν μητέρα του τρεῖς ἢ τέσσαρας πεντάρας, εἶπεν ὅτι κύριός της ὀργισθεῖς διότι ἔξῃται παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην τὸν ἐπλήρωσε διὰ τῆς ῥάβδου του. Καὶ ἀληθῶς τὸ αἷμα ἔτρεχεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του. Ἀδύνατον νὰ λησμονήσω τὴν ὀδύνην τῆς ταλαίπωρου μητρός, ἧτις ἐναγκαλισθεῖσα τὸν υἱὸν καὶ ἀπομάσσωσα τὸ αἷμα διὰ τῶν χειλέων της, ἔλεγε· « Βόβυ μου, Βόβυ μου! »

Μετὰ ταῦτα ἔδειξε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς καταβροχθίζοντας τὸν ἀγορασθέντα ἄρτον· ὀρμήσας δὲ καὶ αὐτὸς ἤρπασε τεμάχιον καὶ τὸ κατέφαγεν ἀπνευστί.

— Δὲν θ' ἀφήσουν τίποτε εἰς σέ, εἶπον πρὸς τὴν μητέρα.

— Ἀδιάφορον, ἀπεκρίθη, σφογγίσασα τὰ δάκρυά της· ἤμπορὸν ν' ἀντίξω εἰς τὴν πείναν περισσότερον ἀπ' αὐτά.

— Μὴ λησμονῆς, εἶπον, ὅτι ἦλθα νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ ὡς ἰατρός· πόσοι ἀρόωστοι εἶσθε;

— Πόσοι; ὅλοι, ἰατρέ μου! ἐδῶ εἶναι νοσοκομεῖον χωρὶς ἰατρικά.

— Θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς συντρέξω. Ἐν πρώτοις ἄς ἴδωμεν τὸν ἄνδρα σου.

Οὗτος ὁμως ἐκοιμήσατο ἀδιακόπως, ἐνῶ τὸ παιδίον ἐπροσπάθει νὰ εἰσάξῃ εἰς τὸ ἡμίκλειστον στόμα τοῦ πατρὸς τοῦ τεμάχιον ἄρτου.

— Τὸ βλέπεις τὸ κακόπαιδον, εἶπεν ἡ μήτηρ, πῶς βαρτανίζει τὸν πατέρα του;

— Πρέπει νὰ τὸν ὀμιλήσω.

Καὶ πλησιάσας εἰς τὸ στρώμα, εἶδον τὴν κεφαλὴν του κλίνουσαν πρὸς τὸ στήθος· ἡ σύζυγος λαβοῦσα ἀπὸ χειρὸς τὸ φῶς ἐγονάτισε παρ' αὐτῷ καὶ ἠθέλησε νὰ τὸν ἐξυπνίσῃ λέγουσα· « Φιλίπ, ἰδοὺ ὁ ἰατρός. » Καὶ συνετάραξεν αὐτόν· ἀλλ' ὁ Φιλίπ οὔτε ἐκινεῖτο, ἐνῶ τὸ παιδίον ἐξηκολούθει παίζον μετὰ τοῦ κοιμημένου πατρὸς. Εἰς ἐμὲ ὁμως ἐπῆλθεν ἰδέα ἀπαισιᾶ. — Πλησιάσε τὸ φῶς, εἶπον πρὸς τὴν γυναῖκα. Τὸ ἐπλησίασε καὶ εἶδον ὅτι δὲν ἔξῃ πλέον!

Ἐἶχεν ἀπαθάνει πρὸ ἡμισίας τοῦλάχιστον ὥρας· αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπον ἦσαν κατάψυχρα· καὶ διὰ τὸ ἀμυδρὸν τοῦ φωτός δὲν εἶχομεν παρατηρήσει τὸν θάνατον. . . Τρομερὰ ἦτο ἡ ὠχρότης του, καὶ οἱ ἀνοιχτοὶ ὀφθαλμοί, καὶ ἡ καταπίπτουσα σιαγών, παραβαλλόμενα πρὸς τὰς ζωτράς παρειὰς τοῦ παιδίου, παίζοντος μὲ τὸ σῶμα τοῦ πατρὸς, καὶ ἀδιαφοροῦντος διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον. . .